

**AIŠKINAMASIS RAŠTAS DĖL
LIETUVOS RESPUBLIKOS
APLINKOS APSAUGOS VALSTYBINĖS KONTROLĖS ĮSTATYMO
NR. IX-1005 51 STRAIPSNIO PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo Nr. IX-1005 51 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto rengimą paskatino poreikis stiprinti aplinkos apsaugos kontrolę. Tai siūloma padaryti didinant neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių įtraukimą į aplinkos apsaugos kontrolės veiklą ir jų materialinį skatinimą.

Neetatiniai aplinkos apsaugos inspektoriai, savanoriškai prisidedantys prie aplinkos apsaugos kontrolės, yra svarbi aplinkosaugos grandis. Visuomeniniais tikslais veikiantys, kokybiškai parengti neetatiniai aplinkos apsaugos inspektoriai gali sustiprinti valstybinę aplinkos apsaugos kontrolę.

Nuo 2017 metų panaikinus kai kurias neetatinių inspektorių teises, anksčiau aktyviai aplinkos apsaugos kontrolės veiklą vykdžiusių neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių skaičius sumažėjo nuo 700 (kai minėtas teises pareigūnai turėjo) iki 420 asmenų šiandien.

Kartais vienas pareigūnas turi reaguoti į iškvietus ir dengti didžiulę teritoriją. Naujos funkcijos, per didelį krūvį dažną aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūną paskatina ieškoti kito darbo. Dėl aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnų trūkumo reagavimo į aplinkosauginius nusižengimus laikas ilgėja, o žala aplinkai per tą laiką gali reikšmingai didėti.

Aplinkos apsaugos departamentas 2024 m. gavo 11 852 skambučius į savo konsultacijų telefoną, o 2025 m. – 14 668 skambučius. 2023 m. buvo 9 598 konsultacijos – taigi per trejus metus (2023–2025) skaičius išaugo 53 %.

Vykdydami prevencinę veiklą Aplinkos apsaugos departamento pareigūnai per 2026 m. I ketvirtį atliko 632 reidus, kurių metų patikrino 3734 žvejus mėgėjus, 384 medžiotojus, 380 transporto priemonių ir nustatė 247 pažeidimus gyvosios gamtos apsaugos srityje.

Pranešimų apie pažeidimus skaičiui augant, o aplinkos apsaugos valstybinės kontrolėje trūkstant būdraujančių aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnų, siekiant sustiprinti aplinkos apsaugos kontrolę, siūloma papildomai motyvuoti neetatinius aplinkos apsaugos inspektorių, kad jie aktyviau įsitrauktų į aplinkos apsaugos kontrolės veiklą.

Įstatymo projekto tikslas – skatinti visuomenės įsitraukimą į aplinkos apsaugos kontrolės veiklą ir taip ją sustiprinti. Šiam tikslui pasiekti siūloma:

1. neetatiniams aplinkos apsaugos inspektoriams už darbą atliekant neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių pareigas atlyginti (apmokamai), išskyrus atvejus, kai neetatiniam aplinkos apsaugos inspektoriui pageidaujant yra pasirašoma savanoriškos veiklos sutartis;
2. neetatiniams aplinkos apsaugos inspektoriams už darbo valandas nustatyti Aplinkos apsaugos departamento prie Aplinkos ministerijos vyresniųjų specialistų minimaliojo mėnesinio darbo užmokesčio valandinį atlygį;
3. neetatinio aplinkos apsaugos inspektoriaus darbo krūviui per 3 mėnesius numatyti iki 120 darbo valandų.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projekto iniciatorius – Seimo narys Linas Jonauskas.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu galiojanti Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo Nr. IX-1005 51 straipsnio redakcija numato, kad aktyviai dirbantys neetatiniai aplinkos apsaugos inspektoriai aplinkos ministro nustatyta tvarka gali būti materialiai skatinami. Įprastai toks skatinimas skiriamas už neetatinio aplinkos apsaugos inspektoriaus pasiekimus.

Esama tvarka nemotyvuoja į aplinkosaugos apsaugą ateiti daugiau neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių, nes jie dažniausiai patuliuoja sudėtingomis sąlygomis, savaitgaliais, nakties metu.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės įstatymo Nr. IX-1005 51 straipsnių pakeitimo įstatymo projektu siūloma:

1. neetatiniams aplinkos apsaugos inspektoriams už darbą atliekant neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių pareigas atlyginti (apmokamai), išskyrus atvejus, kai neetatiniam aplinkos apsaugos inspektoriui pageidaujant yra pasirašoma savanoriškos veiklos sutartis;
2. neetatiniams aplinkos apsaugos inspektoriams už darbo valandas nustatyti Aplinkos apsaugos departamento prie Aplinkos ministerijos vyresniųjų specialistų minimaliojo mėnesinio darbo užmokesčio valandinį atlygį;
3. neetatinio aplinkos apsaugos inspektoriaus darbo krūviui per 3 mėnesius numatyti iki 120 darbo valandų.

Siūloma išlaikyti paties neetatinio aplinkos apsaugos inspektoriaus pageidavimu neatlyginamą savanorišką veiklą, jei atlygio gavimas turės įtakos gaunamoms socialinėms išmokoms ar dėl kitų priežasčių.

Tikimasi, kad šios pataisos paskatins visuomenės narius labiau įsitraukti į aplinkos apsaugos kontrolę ir aktyviau prisidėti prie Lietuvos aplinkos apsaugos, papildant neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių gretas.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimtas Įstatymo projektas neigiamos įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės. Priėmus pataisas bus išplėsta teisinė bazė, užtikrinanti nusikalstamų veikų aplinkai bei gyvajai gamtai prevenciją ir greitesnį kaltininkų nustatymą, sulaikymą.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai:

Įstatymas neturės įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams:

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios:

Priėmus įstatymo projektą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė ar jos įgaliota institucija turės priimti šio Įstatymo projekto įgyvendinamuosius teisės aktus.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka:

Įstatymų projektas parengtas laikantis nustatytų reikalavimų.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus:

Įstatymo projektas neprieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatoms ir Europos Sąjungos dokumentams.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti:

Priėmus įstatymo projektą Lietuvos Respublikos Vyriausybė ar jos įgaliota institucija iki 2027 m. gruodžio 31 d. turėtų priimti įgyvendinamuosius teisės aktus.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais):

Įstatymui įgyvendinti metams reikės 250 000 eurų. Neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių apmokėjimui siūloma naudoti biudžeto lėšas, gautas už mėgėjų žvejybos ir medžioklės leidimus.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados:

Negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis:

„Neetatiniai aplinkos apsaugos inspektoriai“, „Neetatinių aplinkos apsaugos inspektorių darbo apmokėjimas“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai:

Nėra.

Teikia Seimo nariai:

Linus Jonauskas